

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMINALĂ

Redacția și Administrația
BUCUREȘTI
Strada Regală, 6

SUPT DIRECȚIA UNUI COMITET

ABONAMENTUL ANUAL
În țară . . . 10 lei
În străinătate 12 »

Cu privire la drama «Manasse» (= Manase) a d-lui Ronetti-Roman

Un scriitor cu numele neobișnuit, frumos, romantic, despre care nu se știa nimic mai înainte, scrie o poemă în spiritul poeziei post-romantice și-i dă numele de *Radu*, nu pentru că s'ar zugrăvi într'insa un chip istoric din vremile Razilor viteji sau un chip țerănesc din timpurile când Radu lucrează așa de sirguincios țerna grasă a pământului pentru bieșugul cel bun al altora, ci numai pentru că Radu sună tot așa de frumos și pune tot așa de mult pe gânduri ca și «Ronetti-Roman». Era pe vremea când răsunau întâiu coardele de înnalte cântări veșnice ale lui Mihail Eminescu, tînăr cu numele foarte vulgar, cu trecutul, cu legăturile bine cunoscute de toți, om de pretrecere și de sfat pe care-l cunoșteați atîția. De «Radu» totuși nu s'a ținut multă samă, cu toate că acel care a cercetat cu iubire poema, acoperind de laude pe autor, era însuși d. P. P. Carp, într'unul din puținele sale articole literare. Rămăsese doară obiceiul ca din cînd în cînd autorii de scrieri asupra literaturii romîne să adauge la titluri «Radu» și la nume «Ronetti-Roman».

După douăzeci de ani de tăcere romanticul pierdut se ivește iarăși. Data aceasta, el nu mai caută în lumile bogate ale închipuirii eroi și aventuri pentru a face poeme mari, cu avîntul larg. Nu, viața a schimbat pe om. Poetul a trăit în lume, nu și-a aflat locul aici, pentru că «Ronetti Roman» era Evreu și om de afaceri. Însușirile sale cele mari nu puteau înlocui pentru mai nimeni conștiința neamului și îndeletnicirilor sale. Poate că altul ar fi murit, ar fi căzut în sărăcie și neorînduală și ar fi mîntuit rău. Dar, cum sînt oameni și oameni, sînt poeți și poeți. Autorul lui «Radu» s'a obișnuit, a dezbrăcat poezia, a prins de coarne viața dușmană, a izbutit să capete liniște, fericire, priu muncă, prin munca sa de om de afaceri. Alții umblau după locuri, după înălțimile politicii, fostul poet, prosator al faptei și-a cîștigat pinea căutînd moșii ca arendaș. În sufletul său însă a rămas o rană: aceea a mîndriei jignite, a nedreptății îndurate,

a superiorității strivite. O primise pentru că era Evreu și osîndit prin aceasta a fi om de afaceri sau a peri. Se uită în jurul lui și văzu o mulțime de oameni cari sămănau cu strămoșii săi, de cari acum începea să se mîndrească, în loc de a se feri, și poetul răs pins pentru originea sa căpătă, printr'o judecată și cîntărire falsă, încredințarea că și acești oameni sînt niște nedreptățiți, niște jigniți ca și dînsul. Făcu atunci ca atîția alți Evrei, al căror suflet se zbate în fatalitățile situației lor: pe de o parte rîvni la Ierusalimul depărtat, la înțelepciunea străbunilor simpli, iar pe de alta aruncă blestemul învierșunării, al urei de rasă, de lege, de clasă, asupra acelor cari aveau păcatul de a dori și ei Evreimii noul Ierusalim.

Din această dezvoltare sufletească izvorî broșura *Două măsuri*. Frumoase pagine calde pentru înnălțarea unui neam care ne urește și pe care noi nu-l iubim, fantasiî istorice foarte depărtate de adevăr, dezlegări nouroase pentru greutățile pămîntești și afurisenii în stilul prorocilor asupra neghiobului de popor, de Stat românesc care trăiește încă din principiile goale ale anului 1848, din trufia cerșitorului spaniol, care strică, spurcă și pierde tot și va fi măturat ca o pleavă de Sfînta Civilisație, dacă... dacă nu va da drepturi Evreilor, tuturor, în clipă, în dată, cu scuse. Firește ar fi fost și mai bine, — dar d. Ronetti n'o spune — dacă apoi Romîni ar fi plecat în America, în La Plata sau în Uganda.

Și acum, tăcere. Lumea nu înțelegea «Două măsuri».

Iată însă că prosatorul înnăcrit al broșurii politice își îmbracă felul de a vedea într'o lucrare de teatru. «Manasse» apare, și iarăși tăcerea îl primește. Autorul, căruia trebuie să i se recunoască o desăvîrșită nepăsare pentru literatură în deobște și pentru soarta literaturii sale în deosebî, nu se îngrijește de loc la aceasta: încă odată își făcuse datoria, și el se întoarce la moșia luată în arendă pentru a-i storce încă o recoltă, încredințat de altfel, cum spune în «Două măsuri», că pămîntul românesc se stîrpește din an în an pentru că are neajunsul de a fi încă românesc față de lege.

Adevărat că d. Pompiliu Eliade («avec un u», adauge d-sa într'un loc), decî că d. «avec un u» scrie o lungă, foarte lungă dare de samă despre «Manasse», în l'Indépendance Roumaine», cu multe și mari laude și cu observații numai în privința limbii pe care criticul o stăpînește așa de bine. Dar lumea trece iarăși liniștită înnainte, cu toată călduroasa și priceputa recomandație. Mă rog, popor oriental fără simț pentru artă!

Și, după multe luni de zile, iată că direcția teatrelor din București pune pe afiș «Manasse». Succesul e mare. Zelig Șor de la Fălticeni,

unul din personagiile «dramei», e de o necuviință, de o ticăloșie desăvârșită, și actorul căruia i s'a încredințat acest rol e de un talent superior. E o plăcere să ascuți așa un jargon întrebuițat pentru a spune lucruri așa de pipărate: însușirile «Lipitorilor satului» (nu e nici-o alusie) se unesc cu acelea ale cântonetelor de *café-chantant*. Pe de altă parte, Evreii aceia din București, cari «nu se cunosc», au în sufletul lor — și cine i-ar putea muștra — și un colțișor pentru naționalism: să jertfești pentru neam cinci-șese lei și să și petreci, e lucru care face. Atunci trecu prin oarecare presă, în care nici-un redactor nu se chiamă cum l-a chemat pe tată-său, un fior de admirație. Articolele veniră unul după altul și repetițiile piesei tot așa. S'au făcut și prostii mai mari, dar despre acelea n'am de ce să scriu aici; ele nu sînt caracteristice, și n'ajută la înțelegerea casului «Manasse».

Ce e dar în această piesă, își vor fi zis atîția oameni cari nu se supără de loc cînd literatura românească primește adăugiri și podoabe de la străini?

Eu zic: mai puțin decît în «Două măsuri». Mai puțin și ca idei și ca simțire și ca formă și — ca sinceritate.

Manase (nu «Manasse») e un bătrîn Jidov de la Fălticeni care, ajungînd văduv, vine să stea la fiul său din București. Acesta e bancher și primește creștini la el, lăsînd pe Lelia să se împrietenească cu ei. Ea se împrietenește atîta pînă se amorezează de unul, care e făcut numai și numai din zahăr: Frunză, vă rog, un frunză verde de halal să-i fie, va să zică. Cu Manase a venit mainuța aceia de Șor care tirguiește o căsătorie pentru Lelia. Se și face cu un individ păcătos, care nu dă greș la nici-o socoteală, și e Evreul bogat, *parvenitul*. Mai una, mai alta, — Lelia fuge la Frunză. Manase merge... s'o cumpere de la acesta (satira e menită însă ca să facă de ris pe creștin). Și Manase, neputînd încheia afacerea, moare.

Autorul a zis la această scriere «dramă», fără să creadă poate că ea va ajunge să se reprezinte. În adevăr tipurile dramatice lipsesc cu totul, afară de al lui Șor, care e de curată, — nu comedie, ci farsă. Ce e Manase? Un habotnic care vrea să-și mărite fata cu un Evreu, fie și cel mai mare mișel, fie și spre nenorocirea ei și care nu e trăsmit de moarte cînd aude că Lelia a fugit cu Frunză, ci cînd vede că acesta nu se dă la «gheșeft». Ce e Lelia — Julietă, ce e Frunză — Nimica toată, ce sînt toți cum li mai zice?

D. Ronetti Roman a vrut totuși să dea *poporului său* icoana *realistă* a tipurilor din care se alcătuieste astăzi: samsarul, *streberul*, ce se saltă tot mai sus, bancherul cu prieteni creștini, chiar filosoful, studenta (foarte șters zugrăviți), și dintre toți, cum spune și în «Două

măsurî», i s'a părut mai bun habotnicul, vechiul Evreu cu nimb romantic.

Din aceasta noi am făcut ce am vrut, iar autorul a tăcut după obiceiul său desprețuitor.

Asta e tot și «nimic mai mult».

N. IORGA.

BUNICA

Pe frunte-î joacă părul în fire de zăpadă,
 Și brazde mari pe față-î tot mai adînc se sapă,
 Se scurge tinereta ca undele de apă,
 De frumuseța-î dusă doar ochii dau dovadă;
 Înflăcărați de doruri, înduioșați de jele
 Dădeaă atîta farmec copilăriei mele.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Privirea azi i-umbrită de-o caldă 'nduioșare
 Și vorba ei domoală de mîngîierî i-e plină;
 Cînd poartă Feți-Frumoșii pe cai fără de splină
 Și 'nvie Cosinzene frumoase ca un soare,
 În luptele cu smeii te duce și te 'ntoarce
 Și lacrimi arzătoare din ochi îți știe stoarce.

Bunica mea sărmană și dulce și iubită,
 Cum ți s'aū dus nepoții în patru părți de lume,
 În plinsetele tale îi chemî duios pe nume,
 Căci viața ta se trece clipită cu clipită,
 Și sufletul te doare și lacrămile-ți pică...
 Bunica mea duioasă și dulcea mea bunică!

A. SECA.

MAI TARE CA IUBIREA

— Urmare —

— Așa-i... ai dreptate... ca justificare a felului meu de a gândi și a privi lucrurile, te rog să ai în vedere mediul în care a trebuit să stai, și mediul, dacă nu m'a fasonat definitiv în felul său, în schimb mi-a vîrit în creier, în organism chiar, o mulțime de prejudecăți... Ai dreptate, cred, că cel mai bun lucru e să fim corecți...

— Da, corecți față de felul nostru de a simți și de a gândi.

— Așa-î, Sonio, ai dreptate, de oarece nu e nimic absolut sigur în lumea asta, n'avem drept criteriu, ca punct de razim, în viața noastră morală, de cît ceia-ce numim «cugetul», conștiința.

— Dacă ași voi să fac pe spirituala, ași zice: «un singur lucru pe lume e absolut sigur», acela că «absolut nimic nu e sigur...» Dar să vorbim serios, asta nu ne poate împiedica de a căuta să ne liberăm din robia în care ne ține natura, și mai ales în prejuriile; de aceia cred că toate eforturile noastre, mai ales ale intelectualilor, ar trebui să tindă la desființarea relelor de azi, și, după ce am scăpat de robia omului de om, să ne gândim și mai departe. În lupta asta cred că femeile pot fi de mare folos.

— Mi se pare că greșești, Sonio; femeile nu sînt create pentru a lupta, ci pentru a da... luptători...

— Ești foarte greșit, dacă crezi că noi sîntem bune numai la a servi de mașine pentru făcut copii. Ce, noi n'avem un creier? Noi n'avem o inimă? Noi nu simțim tot cu atîta intensitate ca și bărbații umilirile? Noi n'am dovedit putere de gîndire? N'am dat martire ale științei, ale religiei, ale iubirei? Ce ne deosebește de bărbați? Chiar și constituția noastră fizică e oare așa deosebită de a lor?

— Hm, e o deosebire oarecare, nu mare, dar este.

— Bine, înțeleg aluzia; da, noi n'avem barbă și sinii ne sînt mai dezvoltate, umerii mai mici, șoldurile mai dezvoltate, etc., etc., dar crezi că dacă noi sîntem menite să naștem copii, și dacă robia de veacuri în care am fost ținute ne-a redus la rolul de obiecte de... plăcere, crezi că asta scade din valoarea femeilor? Imi pare rău că trebuie să pledez o cauză în care sînt amestecată — cred însă că, dacă ași fi bărbat, tot așa ași judeca — dar să te întreb Alexey, nu avem noi femeile mai multe obligații în viață?

— Negreșit, supt toate raporturile.

— Fiindcă trăim în veacul *utilitarismului*, permite-mi să raționez după criteriul pe care vă sprijiniți d-voastră, bărbații, filosofia modernă; cine are mai multe greutăți în viață? bărbatul sau femeia?

— Sonio dragă, mi se pare că și unul și altul.

— Hm, vād că umbli «cu diplomații» ca să scapi, dar voi vorbi cît mai fără înconjur; cine are greutăți mai mari în opera procreației? Cine riscă să-și lase viața cînd naște?

— Asta nici nu se mai discută măcar, dragă Sonio. Supt raportul ăsta sînt bătut.

— Nu sînt femeile acele care sînt aproape mai folositoare? N'au ele drepturi prin chinurile la care sînt supuse, prin riscul vieții, și prin imperfecțiunile fiziologice ce impune femeilor sexul lor?

— Da, Sonio, ai și aci dreptate; sînt și folositoare speciei și sînt superioare, nouă bărbaților.

— Bine Alexey; începem să fim de acord, dar eu nu vroi să arăt că femeile sînt superioare, ci că pot fi egale sub raportul drepturilor; sînt fericiți la care și ea are drept, după cum sînt nenorociți pe care și ea trebuie să le sufere.

— Și asta e nu numai admis, dar e sigur.

— Așa-î Alexey; acuma admiti că o fată, o femeie poate să tindă și să ajungă la superioritatea pe care mulți o cred inaccesibilă femeilor?

— Da Sonio, deși cazurile au fost rare pînă aci. Dar eu mai cred că o fată ar fi în stare să moară pentru... o dragoste, dar nu pentru un ideal.

— Uite, eu cred că o fată poate să-și dea viața pentru o idee nobilă, bunioară pentru realizarea unui vis umanitar.

— Citează-mi exemple, Sonio, căci mie-mi plac lucrurile practice chiar în discuții... o zic asta negreșit fără a pune o clipă măcar la îndoială buna d-tale credință în discuția asta.

— Exemple ceî? Dacă ai cunoaște mișcarea din Rusia, nici n'ai mai cere exemple. Sonia Perovskaia este un exemplu tipic, și ca ea sînt cu duzinele, cu sutele, fetele care au murit martire ale unei idei, fără ca, însă, să se fi aflat afară din închisoare despre moartea lor...

— Bine, astea au fost exaltate; și apoi mi se pare ca Perovskaia e o... în sfîrșit nu vreau să zic o... criminală, ci o sugestionată.

O roșată bruscă acoperă obrajii tinerei. Fața ei are o expresie de indignare și glasul îi tremură ușor cînd zice:

— Alexey dragă, să nu mai zici așa de Perovskaia! Fata asta e o sfîntă, o ființă pe care mulți nu o pot înțelege, fiind-că nu cunosc în ce împrejurări a comis atentatul de care vorbești. În țara voastră nu sînt aceleași condiții ca la noi. Ceia ce la voi e considerat ca o crimă, la noi cei mai mari cugetători și cele mai nobile inime consideră ca un act de dreptate. Și așa este!... Un caracter nobil ca al Perovskaiei nu e înțeles de cît acolo unde el se impune.

— Ai poate dreptate; și de sigur că e nobil să-ți dai viața pentru o idee frumoasă, dar eu cu atît mai greu pot pricepe așa o fire și așa o jertfă, cu cît la noi fete cu inime așa nobile nici nu există; și exemplele din cărți nu sînt totdeauna convingătoare. Ș'apoi alta e să mori pentru o idee cînd știi că o lume va lăuda fapta ta și alta cînd ești sigur că viața ta jertfită e ca o picătură de apă în mare, și n'aduce nici un folos vizibil.

— Ș'aci ești greșit, Alexey. Cine-va, chiar o fată poate să-și pună ca țintă realizarea unei idei, poate să moară, ca să zic așa, pentru un «principiu».

— Înțeleg Sonio, pentru un principiu general recunoscut. Dar să-ți dai viața ca nihilistii, fără glorie, cu perspectiva spânzurătoarei, său...

— Voi militarii nu muriți tot așa în război, Alexey?

— Oh, aici e alt ceva! Noi avem solda, sintem «oficiali»; avem elogii, său dacă nu, cel puțin speranța lor, și a unei reîntoarceri fericite. Ș'apoi războiul se face azi cam rar...

— Cum văd, ești un filistin în toată puterea cuvintului, Alexey.

— Nu tocmai; dar gălesc că fiecare trebuie să-și îndeplinească merrirea lui.

— Ei, așa înțeleg și eu, Alexey.

— Stai, nu te grăbi Sonio; eu vreaș să zic: bunioară că d-ta n'ai fost creată pentru a fi o nihilistă.

— Nu înțeleg... De ce adică eu să nu pot fi?

— Din cauză că natura te-a înzestrat cu atâtea calități, încit ar fi cel mai mare sacrilegiu, ca să fii dusă în Siberia, să-ți pierzi viața în minele de plumb.

Fata zîmbește ușor și zice cu o nuanță de ironie:

— Dar de unde știi că o să ajung așa *departe*?

— De unde știi?! Mai întrebî? Pachetul ce mi-ai dat cred că e destul să ne ducă pe amîndoi pînă la Siberia. Gratis, adică pe socoteala statului.

— Așa-i Alexey, dar nu cred că vor ajunge lucrurile pînă acolo. Țin prea mult la d-ta pentru a te lăsa să infunzi vre-o ocnă siberiană... Și nici nu vroî să-ți nenorocesc logodnica.

— Lasă logodnica mea; să vorbim de d-ta; crezi d-ta, Sonio, că natura a creat atîta — să nu crezi că umblu să-ți fac complimente, te stimez prea mult pentru asta — crezi că natura a creat o așa mare frumusețe pentru alt lucru de cît pentru fericire.

— Știi, sub-înțelegî: o... mamă fericită... adică: familie, copii, ciorapi, bucătărie, său cum zice autocratul Germanilor: Kirche, Küche, Kinder:

— *Este așa, și nu este așa*, dragă Sonio... Uită-te în orice oglindă și spune dacă atîta gingășie, atîta frumusețe este menită pentru altceva de cît pentru ideî de pace.

— Oef Doamne! iar vii cu frumusețea mea?! Să știi că mă supăr, dacă mai faci aluzii la ea. Ce, vrei să zici ca poetii: că am un git ca de lebadă, un glas ca un ciripit de păsărică, în sfirșit că sint un inger? Dragă, știi că astea nu înseamnă că n'avem noi unele și creeri de pasăre, bunioară de gîscă; dar pentru Dumnezeu nu mai ne poetizați așa!! Iacă eu «ingerul suav» «candid», cum ar zice un liric idiot, mîninc sarmale și carne de porc, cu mare poftă...! Ei, și ce-i, dacă sint frumoasă? Tu, Alexey, ești frumos!... Ei și?! E asta un motiv ca eu să te persecut, să-ți spun că-mî ești drag? Său să...».

— Stai Sonio, oprește-te cu declarația de dragoste aci.

— Nu e nici o declarație! Ș'apoi nu ți-am dat-o deja de mult înscris «declarația» mea?!

— Aceia nu se socotește, fiind că erai mică. Ş'apoi iubirea ta, în tot timpul ăsta, s'a şters de sigur, căci nu ne-am văzut.

— Ne cam abatem de la subiect... Cred că te înşeli Alexey: de când ne-am despărţit, mama mi-a trimis toate fotografiile tale şi e foarte probabil că fără să vrea m'a făcut să te iubesc şi mai mult prin povestirile ei... Ei dar ce are a-face asta azi... Tu te duci să te logodeşti,... şi... şi te rog să nu rizi de sinceritatea mea, căci m'ar durea...

— Nu glumeşti, Sonio dragă? E sincer ceia ce-mi spui? Dar eu nu merit...

— Nu face pe modestul, pe omul care nu se crede demn de a fi privit... Tu ştii, Alexey, că nu eşti urit: îţi mai aduci aminte cum te persecutam cu dragostea mea, cum îmi turteam seara nasul de geamul tău ca să văd cum citeşti? Mai ştii când te-ai supărat că ţi-am pus un trandafir în aşternut? căci eu îl puseseam cu ramură cu tot şi te-ai înţepat când te-ai culcat.

— Ce frumoase timpuri, Sonio.—zice tînărul zîbind gînditor.—Dar e probabil că, dacă te prindeam atunci, nu ziceam tot-astfel; mi-aduc aminte că am alergat să te prind.

— Ştii, hahaha, mă ameninţai întîi că îmi rupi coada şi-după aceia când m'ai prins, m'ai certat şi, fiindcă eu plîngeam, m'ai sărutat.

— Şi, dragă Sonio, cum, de atunci încoace...

— Da, de atunci încoace ţi-am rămas, să zic, credincioasă; afară de o mică excepţie, mi-a fost simpatic un revoluţionar care a murit... dar nu-mi era atît de drag ca... Alexey. Se vede că n'am noroc, căci revoluţionarul a murit şi Alexey... Alexey se logodeşte.

Fata simte că i se urcă ceva în gît şi parcă o dor cuvintele ce rosteşte, de aceia tace. În vremea astă în pieptul lui Alexandru se dă o luptă violentă.

Îi vine să dea pe faţă scopul mergerei la Moscova şi se codeşte: să spună saū să nu spună? În sfîrşit se decide şi vizibil emoţionat zice:

— Dragă Sonio, lucrul ăsta n'ar fi trebuit să ţi-l spun, dar trebuie să lă-muresc ceva: mama mea a hotărît cu mama fetei să mă 'ntîlnesc cu dînsa la Moscova. Şi să văd dacă... simpatizăm. Ei, mama fetei: tu o cunoşti, e o femeie care te iubeşte; este... mama... mama ta, şi întîmplarea ne-a adus mai de vreme la un loc: se vede că sîntem destinaţi unul altuia. Şi eu, şi eu te iubesc...

Sonia ridică ochii ei frumoşi, lucitori, umeziţi de emoţie, şi cu o mişcare bruscă întinde mîinile ei spre Alexandru.

Tînărul ia în fiecare mînă a sa o mînă a ei, şi priveşte în faţa Soniei; vede cum ochii ei se fac şi mai frumoşi, de fericirea ce exprimă, şi cum lacrămii mari pornesc să-i curgă şiruind peste obraz. Prin lacrămii ea îl priveşte aşa de duios încît el fără să-şi dea sama îşi simte lacrămile şiruind peste obraz, şi ceva aproape dureros îi opreşte vorbele în gît. Ea dă să vorbească, şi nu poate scoate un cuvînt.

Fata, cu glasul aproape zugrumat de greu ce-i vine să birue nodul ce-i stă din pept pînă în gît, zice aproape plîngînd:

— Dragă Alexey! Adevărat?

Alexandru cum ține mâinele ei, vrea să-î răspundă, dar nu poate scoate nici o vorbă: e așa de zdrobit ca după o comoțiune fulgerătoare. Abia poate da din cap afirmativ și plînge. Cîteva secunde tinerii stau ținîndu-și mâinele plîngînd un plîns fericit, liniștitor.

Negustorul din colț a văzut emoția tinerilor, îi vede cum se ia de mîini, cum stau plîngînd și cum le șiruesc lacrămile pe obraze. El a urmărit toate expresiile de duioșie de pe fața Soniei, și după ce, în felul naturilor primitive, obrazul lui a răsfrînt îndoiala, duioșia, și zîmbetul fericit al Soniei, acuma ochii lui, zor nevoie mare, să se umple și ei de apă. El face o strîmbătură ca să-și stăpînească ochii, să nu plîngă, dar degeaba, căci deodată pornesc și din ochii lui picături mari în jos. El întoarce repede capul spre partea opusă celor două, duce pe furiș pumnii la ochi, se freacă și începe să inspecteze stofa canapelei ca și cînd cine știe ce cunoscător de stofă ar fi. Și cum stă așa, un oftat greu îi scapă.

Cei două tineri, fără a-și da drumul de mîini, întorc privirile spre el, și îl văd frecîndu-se cu mîna dreaptă la ochi.

Amîndouă își zîmbesc printre lacrămî. Uitaseră de el de tot. Ea suspină ca în urma unei dureri fericitoare, și par'că tot pieptul îi crește. El ridică mîna întinsă a fetei și o sărută.

Mîna ei, așa de mică și delicată, se oprește lingă obrazul lui și îl mîngîie, pe cînd Sonia cu un zîmbet încă plin de lacrămî zice:

— Va să zică și tu mă iubești, Alexey.

El întoarce gura spre mîna care îl mîngîie și sărută încheietura mînuței; apoi zice simplu:

— Da...

— De mult?

— Da, dragă, de mult.

Urmează o clipă de tăcere, în care timp fata zîmbește, și cu o mișcare bruscă, până ca Alexandru să înțeleagă, îi ridică dreapta lui și o sărută.

— Ce faci, Sonio dragă? întreabă tînărul vrînd să-și retragă mîna.

Fata îl privește cu ochii așa de fericiti, încît el se înduioșează din nou.

Dar Sonia cu ochii încă plini de lacrămî suspină tremurat și zice glumind:

— Vai, ce copii sîntem, închipuie-ți că amîndoi am plîns ca niște copii: ce rușine! — Dar ochii, fără a vroi să ia în seamă efortările ce face Sonia pentru a nu mai plînge, își scurg lacrămile de-alungul frumosului ei obraz.

* * *

Negustorul de vite își face de lucru afară din compartiment și-și caută alt loc. Cei doi rămîn singuri.

— Mi-a venit și mie rîndul să spun: «ce noroc că ne-am întîlnit», Alexey, zice Sonia. Dar, — adaugă ea, — o să-mi scot pelerina, căci e cald, prea cald aci, și uite, eū am pătat-o de lacrămî, dar și pe hainele tale sînt picături. Știi tu, Alexey, că ești și mai frumos cînd plîngi, de cît cînd rîzi? Cînd

avem să fim cununați, am să te fac numai să plîngi... Nu, să nu o crezi! glumesc! vezi ce senzație ciudată, par'că-mi ești și mai drag ca pînă acuma, deși sînt convinsă că mai drag de cît atîta nu puteai să-mi fii...

— Și tu 'mi ești dragă mie, Sonio...

— Daa, zice Sonia cu un aer naiv copilăresc, care o face negrăit de gingașe; — daa, dar eū te iubesc și mai mult.

Amîndoi pornesc vorba pe un ton naiv, imitînd copii care se drăgostesc.

— Așaa, — eī spune atuncī cît mă iubești, zice Alexandru.

— Eū, eū te iubesc cît vagonul ăsta, zice Sonia.

— Daa; dar eū te iubesc și mai mult, eū te iubesc cît tot trenul, răspunde Alexandru.

— Ohoo — stai puțin domnule, — zice Sonia pe un ton copilăresc drăgălaș stai că tot eū te iubesc mai mult; eū te iubesc cît toată lumea la un loc.

— Așa domnișoară? Bine! — zice Alexandru cu o grabă naivă; dar tot eū te iubesc mai mult! Căci eū te iubesc din toată inima!

— Și eū — zice Sonia imitînd graba lui naivă, — eū, eū te iubesc din tot sufletul.

— Eī atuncī, tot eū te iubesc mai mult, fiindcă eū te iubesc din tot sufletul și din toată inima!

Sonia, se preface întristată și zice ca și cînd s'ar supăra, ca un copil:

— Să ții minte, sînt supărată că mă iubești mai mult, — apoi, cu un accent de duioșie nespus de dulce, zice: dar eū te iubesc așa de mult, că nu ți-o pot spune în cuvinte.

— Așa?, zice Alexandru cu un aer copilăresc; să știi că și eū mă supăr, căci vād că mă iubești mai mult de cît te iubesc eū.

— Ba tu mă iubești mai mult, zice Sonia cu o îndărătnicie comică.

— Ba tu mă iubești mai mult — zice Alexandru pe acelaș ton.

De astădată Sonia face ca și cînd ar vroi să plîngă de necaz și zice dînd din picioruș:

— Ba tu!

— Ba tu, replică Alexandru.

— Așa? — zice Sonia cu un zîmbet șiret în care cearcă să pună o nuanță de supărare, — să știi că m'am supărat, foc.

— Vai, acum ce ne facem dacă ne-am supărat?

— Așa-ī: ce ne facem? vai! dragă, cum să ne împăcăm noi, să fim prieteni ca mai nainte?

— Știu eū o soluție, zice Alexandru, roșindu-se ușor; — să ne sărutăm și o să fim iar prieteni. Îmi dai voie să te sărut?

Sonia se face rumenă ca o cirează, se ridică, încrucișează minele la spate, și apleacă obrazul eī spre Alexandru, zicînd cu o drăgălășie naivă, de sinceră ce este:

— Poftim.

Alexandru îi ia capul între minī și o sărută lung pe obraz. El îngălbenește și se face aproape alb supt puterea emoției ce resimte. Pieptul

Sonieî creşte, respirația ei se iuțește și ea se face când albă, când rumenă: bărbia ei începe să tremure ușor, și prin toate fibrele îi trece o vibrație abia perceptibilă. Ea își desface mâinele de la spate, apucă obrazul lui, și zice cu glasul înecat, de mișcată ce este:

— Mă lași să te sărut și eu, Alexey?

El dă din cap afirmativ, închide ochii zîbind, și, drept orî-ce răspuns, își aplecă capul spre față. Sonia îi atrage capul, cu o mișcare vibrată a minilor ei tremurînde, pînă la buzele ei. Buzele Soniei se lipesc de ale lui, într-o sărutare ferbinte ca și cînd ea ș'ar pune viața, tot sufletul întrînsa; fata îl sărută, și îi vine să țipe de fericire, dar nu scoate de cît un suspin, mâinele ei cuprind gîtul tînărului. Sonia îl sărută din nou lung, setos, dar de odată se mlădie din tot corpul, obrazul i se face alb ca varul și ea e gata să leșine. Cînd își deslipește buzele de ale lui, Alexandru, el o ține să nu cadă.

Ea lasă capul pe pieptul tînărului și izbucnește într'un plîns zmăcinat, așa de violent încît saltă îmbrăcămintea pe ea, și tot corpul îi tremură convulsiv ca zguduit de curenți electrice.

Alexandru pătruns de emoție, abia se poate ține în picioare; prin vălul de lacrimi ce l'a năpădit, el o vede ca leșinată atîrnată de gîtul său; îi vede obrazul neînchipuit de frumos, cu ochii închiși, supt cari prea marea comoție emotivă a făcut să se ivească cearcăne aproape vinete, și i se pare că prea e mare fericirea lui. Așa cum o ține în brațe, are iluzia că visează, și parcă regretă că visul se va sfîrși prea repede. El o sărută ușor pe obraz, Sonia deschide ochii ei negri, cari acum par și mai mari și mai strălucitori, și îl privește cu o iubire nețărmurită, apoi șoptește:

— Cit de fericită sînt!.. Mai sărută-mă...

El o sărută ușor pe obraz, apoi o privește cu duioșie. Sonia, ca un copil care cere să fie dezmierdat, șoptește:

— Mai... Mai...

El o sărută pe obrazul stîng, pe obrazul drept, și pe pleoape, apoi o privește în adîncul ochilor. Sonia îi apucă între mîni capul, îl apleacă și zice aproape șoptit, rar:

— Ochii, fiindcă m'au privit și m'au fermecat, îi sărut! — și îi sărută așa de dulce!

— Obrajii, fiind că sînt ai tăi, și sînt frumoși și dragi, îi sărut! — și îi sărută pe amîndoi. — Fruntea ta, fiind că e frumoasă și adăpostește o minte aleasă și gînduri nobile, o sărut, — și o sărută. — Gurița, gura ta cea dulce, fiind că mî-a adus știrea așa de bună, și mî-a spus cuvinte atît de dragi, o sărut! — și, cu dinții strînși, ca și cînd ar voi să muște, îl sărută și iar îl sărută din nou, zicînd într-o izbucnire pătimașă:

— Frumusele! Iubitule!

Și un sărut lung incheie cuvintele rostite cu nețărmurită iubire.

Amîndoi se privesc duios și, ca în urma unei înțelegeri, se așează unul lîngă altul, țînîndu-se de mîna ca doi frați dragi...

— Ce curios îmi pare totul, zice Alexandru gânditor. Parcă e prea mare fericirea noastră pentru a fi de lungă durată. Știi dragă, te privesc, te am lângă mine și tot mă întreb dacă nu sint jucăria unui vis frumos, după care mă pot trezi decepționat și zdrobit.

— Ce copil ești! — zice Sonia mângiindu-l. Pune mîna pe părul meu. Este vis? Pune mîna pe pieptul meu — și îi ia mîna ducînd-o la sînul ei, — aci mai în stînga. Vezi cum bate inima mea? Este vis?! Un vis are așa bătăi de inimă? Stai să te sărut, să te mușc, — îl sărută și îl mușcă ușor de obraz: Un vis, o vedenie, poate să te sărute și să te muște ca mine?

(Va urma).

VASILE POP.

REGELE GOTIC

*Cînd clopotele mării se clatină în funduri,
La miezul nopții singur, ratăcitor pe prunduri,
Un rege șovăește, bătrînul rege gotic:
Sculat din groapă noaptea, de vuetul haotic.*

*Mormîntul cel de piatră dă drumu'n lături ușii:
Pornește vechiul rege să-și caute supușii,
Iar lumii de mîndre stele s'adună să privească
Coroana prețioasă pe fruntea bătrînească.*

*Ci nimeni nu s'arată din prăvălitate platurii,
Cînd clopotele cîntă cu plingătoare graiuri,
Cînd regele așteaptă cu mîna în dreptul frunții,
Cu liniștea senină ce-o au pe creștet munții.*

*În jos privește aspru! În jos cu multe palme,
Stă filă peste filă scriptura vremei calme:
Cu pasuri de popoare trecînd nebiruite,
Cu regi ducînd în barbă mîndrii nețărnumrite.*

*Măreța umbră urcă gorganele de-arîndul,
In care dorm cei cari muriră adorîndu-l;
Și parc'ar vrea la sînu-î, învins de multă jale,
Să strîngă părintește pămînturile sale.*

— Ah nu se 'ntoarce vremea, din noii să fie rege!
De simte 'n mîna sceptrul, nimica nu alege.
Un semn ar face 'n aer, ca vremea să oprească:
Dar sceptrul greu rămîne în mîna bătrînească.

Reproducerea oprită.

PARTEA ÎNTĂIA

III.

Bătrînii, în tîrguşorul acela liniştit al Vascanilor, duceau o viaţă foarte paşnică.

De obicei se sculau dimineaţă tare, după ce treceau nopţile viforoase şi viscoalele iernii şi intrau în primăvară. Moş-Grigore şi cuconu-Alecu eşiau în ogradă, se duceau şi cercetau paserile, purceii, şi priviau cu luare-aminte toate *atenanţele*; după aceia treceau în grădină. Acolo se sfătuiu asupra pomilor şi asupra florilor. Cînd se înturnau în cerdacul larg cu geamlic, cafeaua era gata: o aducea mătuşa Sîmrandă în două ceşti mari pe-o tablă veche, pe care era zugrăvită o Turcoaică frumoasă rîzînd şi arătîndu-şi dinţii albi. Bătrînii îşi răsuciau cite-o țigară, o așezau tacticos în țigaretă, o aprindeau, dădeau drumul unui val cenuşiu de fum pe nas, ridicau ceaşca la gură şi sorbeau odată adînc, cu ochii măriţi şi cu sprîncenele ridicate. Prindeau apoi a vorbi despre întîmplări neînsemnate. Tăceau cite-un răstimp, după aceia unul parcă tresăria, deşteptat de o aducere-aminte, şi se întorcea spre cellalt c'o întrebare domol rostită.

Soarele încălzia tot mai tare dimineaţa; pe dinnaintea porţii începeau a trece femeile cu lapte ori sătenii cu căruţele încărcate. Tîrgul prindea să se deştepte şi să fumege prin hodgeagurile leproase. Culoşul cînta în ogradă în mijlocul cetei de găini; giştele şi raţele găgiau şi măicăiau cerîndu-şi grăunţele.

Bătrînii se pregăteau să iasă «în tîrg». Moş-Costache îşi căuta pannerul, îşi îndesa bine pălăria în cap şi se lua cu paşi scurţi după boierii. Totdeauna era bărbierit şi cu părul pieptănat lins şi retezat drept, după ceafă. Treceau pe uliţa mare, pe dinnaintea crîşmelor şi dughe-nilor deschise. Negustorii, așezați pe scaune dinnaintea uşilor, se

sculaă plecându-se înmăinte și-și ridicău deasupra capului cușnele ori tichiile negre :

«Cu plecăciune...

— Buna-dimineață, buna-dimineață ! răspundeau bătrînii.

În piață, se întilniau cu cunoscuții : cu primarele, cu subprefectul, cu ajutorii, cu «magistrații noi» ai tirgului; se întrebau de sănătate, vorbeau despre vreme și făceau și cite-o leacă de politică.

Acolo, în tirgușor, n'aveau nici-un *casino*, în care să se poată întilni cu toții în lungile după-amiază. Singurul loc unde puteau vorbi cite puțin era prăvălia domnului Trifanov, cel mai subțire negustor din tirg, unde aveau plăcerea să vadă și pe madam-Trifanov, «o femeie cu totul deosebită». Altfel, articolele cele mai grele și veștile cele mai minunate ale gazetelor de la București le descoseau, le frământau dimineața, cînd se întilniau cu toții în piață, între baratca măcelarului și grămezile de legume ale Bulgarilor. Și totdeauna erau îngrijați despre căderea guvernului, pe care zilnic o prevesteau articole fulgerătoare, și, deși unirea între toți era desăvîrșită, erau clipe cînd se priviau cu neîncredere, cînd vorbeau cu îngrijorare, cu teamă că se va dărîma peste ei baratca, pe care cu atîta sudoare a frunții o înjghebaseră.

În toate aceste «politice» bătrînii lăsaă să cadă disprețul lor pentru vremurile nouă. Ei erau Cuziști, și citiau cu mirare și cu indignare faimoasa gazetă a lui Beldiman, care pe-atunci bătea cu pietre în toate părțile, — o citiau și, zîmbînd, arătînd-o, bătînd-o cu palma, dovediauă tuturor celor mai tineri că «iaca, țara dumneavoastră se duce de ripă...»

După ce tirguiau, făcînd astfel politică, bătrînii se întorceau pe ulița cealaltă, a Economului. Se întilniau cu grămezii de băețași slăbuți și zdrențeroși, cu șepci în cap, duși spre școală de belferi cu fețele necăjite și gînditoare. Se auziau ciocanele înmăbușite ale cizmarilor, duruiturile grele ale mașinilor de cusut în croitorii. Ovreici cu copiii în brațe se soriau vorbind unele cu alt le trăgănat și clătînd din cap, ca-și-cum spuneaă lucruri foarte triste. La ferestre, fete plecate asupra cusuturilor, ridicău fețe palide cu ochii negri.

Funcționari tineri treceau grăbiți :

«Am onoare să vă salut, cucoane-Alecule ; cu plecăciune, cucoane Grigore !

— Buna-dimineață... Te duci la slujbă, ha ? la slujbă !

— Da. Ce să facem și noi ?»

Approape de casă, cătauă din ochi pe cuconu-Andrieș : totdeauna era în cerdac, fumînd, cu capul gol alb, tuns scurt.

«Ce mai faci, cucoane-Andrieș?»

— Bine, m'a alungat fetița din casă. Acù deretică... Ce gospodină, domnule!...

— Da' după masă facem *preferansul*?

— Facem, cucoane, cum nu, — obiceiurile nu se strică...»

Pe fereastra deschisă eșia o clipă, zimbitor, capul domnișoarei Tinca îmbrobodit cu grimelută albă mărginită de herbotă.

«*Salamaleicum*, duduie!» striga moș-Grigore, ducindu-și dreapta la piept, la gură, la frunte și întinzînd-o apoi înaintea într'un gest larg.

Fata răspundea dînd din cap veselă între fuxiile, fetițele și rozetele din fereastră, apoi dispărea, pe cînd cuconul Andrieș tot sta cu ochii ațintiți spre locul unde răsărise lumina ochilor lui.

«Și azi ce ai de gînd să mai faci, cucoane Andrieș?» întreba bătrînul Negrea.

Lunceanu se întorcea:

«Apoi cred că o să mai ies o leacă la aer curat... Mă duc să văd ce mai fac grîele, rapița... Obiceiuri vechi, cucoane, ce să-î faci? Măcar cu-atîta mă mai iaă, — de cînd toate s'aū dus ca luate de apă...»

— Așa-î frate! răspundea cuconu-Alecu. Cred că anul acesta are să fie bielșug.

— Poate-a da Dumnezeu! oftă bătrînul Lunceanu.

De obicei cuconu-Andrieș nu mai eșia să vadă grîele și rapița, ședea mai bine acasă, să-și privească fetița gospodărint. Ceilalți doi intraū în ogradă, «se făceau comozî», treceau în grădină și de-acolo, peste gard, schimbau iar cîteva vorbe cu bătrînul Lunceanu.

În lumina din ce în ce mai albă a zilei, veniaū parcă mai obosite deosebitele zgomote ale tîngușorului. Cînd și cînd izbucniaū răcnete tari de femei, ca în depărtare, la care răspundeaū țipetele subțiri ale copiilor. Une ori două cumetre se certaū și glasurile lor minioase duriaū fără întrerupere un răstimp. Căruțe goale treceau huruind, și la poduri bubuiaū adinc o clipă.

Aproape de amiază, colțul acela de tîrg se deștepta. Venia Reb-Îțic. Glasul lui de departe se auzia ca o talangă. Copiii și femeile eșiaū în praguri; și moșneagul, subțire și slab, îmbrăcat în straie «evropenești», înainta minios, cumpănindu-se ușor. Își îndesa cînd și cînd pălăria ruptă în cap și se uita urît la cei cari-l împresuraū. Apoi se opria, ridica pumnii spre casa lui Bercu, croitorul din colț, și prindea a răcni romînește, lucru pe care numai la beție îl făcea.

«Ce! ți-am împrumutat cincizeci de franci! unde-s? Așa face un meseriaș de-treabă? Să fiū eū dator, vînd calul și plătesc, vînd pe

Balan și plătesc!... De ce nu-mi plătești și tu?... — și deodată izbucnia cu putere: Trădător! trădător! ești un trădător!...»

Își dădea mînios un pumn în pălărie și trecea mai departe, c'o droaie de copii după el. În urmă, Bercu de-obicei lămuria pe bătrîni, venind cu straiul pe care-l cosea, pînă în mijlocul drumului:

«La noi om să bea așa, nu se află.. Reb-Îțic a fost marinar și de-atuncea bea rachiu și strigă «trădător!». În fiecare zi bea; își dă și pînea pe rachiu... De-acu are să se ducă cu Balan la apă...»

Și într'adevăr Reb-Îțic trecea după un sfert de ceas înapoi mormăind mînios și trăgînd după el de căpăstru pe Balan. Calul îl urma cu capul plecat, alb, nalt și slab, cu doi ochi mari, adînci și plini de tristeță.

După masă, bătrîniî deschidea ferestrele geamlîcului, își bea cafeaua și se lăsa alene în jîlturile moi. Cuconu-Alecu prindea să citească gazeta cu glas încet, ținînd-o departe cu amîndouă mîinile. Glasul lui umplea cu un mormăit domol coridorul. Une-orî se opria, scotea un strigăt scurt de mirare și bătea în hîrtie cu dosul palmei:

«Da' bine, frate, se poate una ca asta? Nu mai este dreptate pe lume? Uite, doar e scris negru pe alb...» și iar prindea să citească înnainte, mormăind ușor.

Moș-Grigore, la scurtele mîini ale lui cuconu-Alecu, ridica puțin capul și-l privia peste ochelari, une orî murmura: Poftim!, apoi iar se lăsa asupra foitelor de hîrtie așezate pe genunchi. Cu un condei vechiu negru, gros la mijloc și subțire la capete, trăgea chirilice groase în rînduri strînse. Pe foile acelea de hîrtie bătrînul însemna multe lucruri: observații asupra vremii, rețete de mîncări, prețurile grînelor, leacuri vechi pentru felurite boli, și multe altele. La răstimpuri mari înnălța capul și-și scotea ochelarii:

«Cucoane-Alecu, îți aduci aminte de Visarion?»

Iar cuconu-Alecu dădea la o parte gazeta și prindea să ridă, înveselit de amintirea veche. După Visarion venia altcineva, și altul. — un larg trecut, în care se arătau ființe o clipă deșteptate la lumină, și care curînd se cufunda iar în pacea lui.

Cuconu-Andrieș intra la vremea asta pe portiță. Venia încet și se așeza în jîlt, la locul lui. Și după ce așezau la mijloc măsuta rotundă, scoteau din săltăraș cărțile, și prindeau să joace *preferansul ru esc*. Glasurile lor domoale numărau, rostiau numiri obișnuite, și cărțile plesniau ușor pe lemnul negru al măsutei. Fumul țigărilor îi învăluia în nourași albi, cari plutiau, se desfăceau și se strecurau în suvițe abia văzute pe ferestrele deschise.

Citeodată venea și Tinca. Se așeza pe un scăunăș alături; în

pacea care-î impresura, lucra la o horbotă, ori scotea flori po-o bucată de pinză, înșirînd cu acul mătăsuri colorate. Une ori ridica ochii și rămînea privind înaintea ca într'un vis, cu gîndul și cu inima la lucruri nouă, care începeau să o ispitească și să o farmece.

Spre seară veneau mirezmele grădiniî în adieri ușoare. Zgomotele din împrejurimi, un răstimp deșteptate, se potoliau. Un ariston cînta undeva departe; apoi, cînd amurgitul își cobora umbrele, tăcea.

În zilele ploioase bătrîniî se strîngeau în case. Vorbeau despre multe lucruri deșteptînd viața trecută. Odăile cu mobile vechi lustruite erau cufundate în liniște; cadrele din pereți se vedeau ca într'un painjenîș de fum; pendula din perete însemna clipele rar, rar, ușor. Apoi bătea ceasurile cu sunete de-abia auzite, adînci, tremurătoare. Afară ploaia curgea prin lumina scăzută, livada umedă licăria întunecos, oameniî înfășurați pînă peste cap în haine ude treceau pe drumul umplut de apă ca un riî.

Apoi veniau iar zile frumoase și bătrîniî eșiau la soare. Monotonia vieții lor era întreruptă numai de ședințele de la primărie, unde bătrînul Negrea se ducea să se așeze pe scaunul de consilier comunal, și de zilele de lucru în curte și în grădină.

După venirea lui Vasile, traiul lor nu se schimbă întru nimic. Doar în cîteva zile la început mesele se prelungiră în închinări de pahare, și după-amiezile fură petrecute în sfaturi care se întindeau pînă în seară.

Băiatul se simți foarte bine o bucată de vreme în viața aceasta de odihnă; apoi tinereța lui ceru lucruri nouă; începu a-și cerceta unii din prietenii vechi la primărie, la subprefectură, la judecătorie sau la Trifanov. Acolo se mai înviaora între păhărelele de vin și discuțiile de multe ori aprinse ale funcționarilor. Privia spre madam Trifanov, privia spre minile care se zbăteau, spre bărbile care fluturau, ridica și el paharul de vin, ciocnia și se simția mai ușurat parcă.

Seara se întorcea vesel și cu gust de vorbă. Dinnaintea casei lui Andrieș nu se opria, doar își lua pălăria din cap în fața domnișoarei Lunceanu cu un zîmbet de mare prietenie. Fata, cu o undă de roșată în obraji, se trăgea repede de la fereastră; iar Vasile, din mers, mai întorcea odată capul spre fereastra ei, zîmbind.

(Va urma).

MIHAIL SADOVEANU.

VÎNĂTOAREA

Raze roși pe lespezi sure cad din răsărit de soare
 Și clilesc călite arme și de corn răsună glas...
 Supt ferestre zăbrelite roibii's gata să-și ia pas,
 Iar gonacii și gătit-au de cîini haita pînditoare.

Se coboară și domnița și spre roibul ei pășește
 S'al ei păr în volburî d'aur legănat voios e 'n vînt,
 I'o Ileană Cosinzeană și 'ndrăgiți de chipu-i sînt
 Toți în preajmă-i, dar nici-unul s'o privească nu 'ndrăznește.

Că'n cruntat pe calu-i aprig stă de-o parte voivodul
 Și clocotitoare patimi fierb supt pieptu-i înzăuat..
 Căpitani și mîndri sfetnici staū zmeriți, cu ochiū plecat,
 Că doar crunt ș'amar la suflet pomenitu-l'a norodul...

Dar domnița 'n șea se suie și Costin, copil de casă,
 Scara-i ține și tresare, cînd mînuța-i a atins...
 Ia 'l pricepe și 'ntreg chipu-i că 'n jăratie s'a aprins,
 Dar văzutu-i'a și craiul și din ochi-i fulgeri lasă....

Și tirziū cînd se 'nturnară vînătorii iar în ceată,
 Drept vînat privea norodul de uimire 'ncremenit,
 Un biet trup întins pe-o targă și de veci înțepenit:
 Pe Costin, copil de casă, mort în codru de-o săgeată!..

I. M. MARINESCU.

CRONICĂ

Mult mai bine — dacă față de celelalte, poate fi o comparație — a hotărît Academia premiile cele mici. Cel divisibil a fost dat în adevăr și d-lui Sadoveanu și d-lui Păcățian de la Sibiiū pentru folositoarea sa operă de compilație privitoare la istoria mai nouă a Ardealului, «Cartea de aur», care i-a adus fără dreptate și închisoare, și la mai multe alte persoane. Ar trebui însă să se aibă în vedere — dar ce mă apuc eu «să aduc bufnițe la Atena» și să vorbesc de înțelepciune înțelepților, numai pentru că între ei sînt și neînțelepți? — că premiul nu cere să fie împărțit, ci *poate* fi împărțit și că împărțirea pune pe același plan mai multe lucrări, dintre care cele slabe par firește caraghioase, iar cele proaste, scandaloase.

*

Academia are acum doi membri noi.

Unul e D. Oaciul. El s'a făcut vrednic de mulțumire nu numai prin lucrările cele pline de știință, de răbdare și pătrundere asupra părților de la început, pline de înrușnec ale istoriei noastre, ci încă prin două opere: a făcut din depositul de putregaiū care erau Archivele Statului o instituție modernă și și-a dat toată osteneala pentru a pregăti viitorii cercetători istorici în metode severe.

Alt coleg la Universitate, Ludovic Mrazec, e un mineralog cunoscut în toată Europa, care ridică țara noastră prin renumele său și-l folosește prin lucrări neconținute asupra averilor ce stau ascunse supt scoarța ei. O școală întregă de mineralogi a fost creată de dînsul la noi.

Academia votează mai bine membrii decît premiile, dar astfel de membri vor lucra din răspuțeri împotriva batjocurii cu premiile.

Ca membru corespondent a fost ales d. dr. G. Popovici, adine cunoscător al vechilor așezăminte moldovenești.

N. IORGA.

*

În miez de primăvară, la întii Mai, se'nchide a patra expoziție a «Tinerimei artistice», matea grupării de harnici și însufleții reprezentanți ai picturii și sculpturii noastre de azi, cari s'au învrednicit iarăși de înalțul patronaj al A. S. R. Principesei Maria. Orinduită c'un fericit gust artistic, expoziția ni înfățișă, în lumina cea mai prietenoasă, roadele unui bogat seceriș de vară și a unui cules de toamnă mănos. Cele 129 tablouri, aquarele, pasteluri, deseneuri și gravuri, apoi sculpturile remarcabile, vre-o 17, alătura de care se distingeau frumoasele lucrări artistice în fir ale înaltei protecțoare a expoziției, dovediră din prisos cît de îngrijită și cît de dreaptă a fost alegerea juriului. Mestere ai artei lor ca d.d. Kimon Loghi, Lukian, Șt. Popescu, D. D. Mirea, G. Petrașcu, Fr. Storck, O. Späthe, Ip. Strîmbulescu, Verona, Vermont, apoi talente recunoscute ca d.d. Artachino, L. Basarab, Grant, Iiescu, G. Mărculescu, Steriadi, o samă de exponanți vrednici ca d-nii P. Antonescu, Aricescu, Cuțescu-Kuntzer, O. Rădulescu, O. Reilly, Alex. C. Satmary, A. Henția, escelentul caricaturist Iser — toți ne-au dat lucrări serioase, rezultate ale unei vocațiuni reale și ale unei inspirate munci. Ne bucurăm, decî, că cele mai de samă opere ale acestei expoziții vor fi arătate și strălucite, anume la expoziția din acest an a pictorilor și sculptorilor moderni, în München.

*

Luceafărul din Budapesta, nr. de la 15 Aprilie, este consacrat în cea mai mare parte d-lui George Coșbuc, întiul fruntaș al poetilor noștri în viață. Coperta ne dă un minunat portret al său, vrednic să împodobească un asemenea număr comemorativ. Mai avem o serie de icoane din viața poetului, precum casa și satul Hîrdău (nu «Hordoș»!) în care dînsul a văzut lumina zilei; apoi părinții poetului, o venerabilă pereche preotească; un frate al poetului, Aurel, țaran; familia poetului (soția și copilașul lor Alexandru); un alt frate al poetului, Leon Coșbuc; sora lui, măritată iarăși c'un preot; gimnaziul vechiu din Năsăud, unde poetul și-a făcut anii de liceu, și un portret drăgălaș al celui mai tinăr vîlstar din acest neam vrednic, micul Alexandru, copilul sburdalnic și foarte isteț care face bucuria oaspeților de casă ai poetului. D. Sextil Pușcariu publică un articol de analiză literară foarte înțelegătoare asupra poeziilor și personalității artistice a serbătoritului, d. I. Russu-Șirianu comunică amintiri biografice din vremea descălecării poetului în București, și d. V. Cioflec ne înfățișează, cu darul d-sale cunoscut din alte asemenea schițe, un interior credincios nu numai al casei poetului, ci și al sufletului său original ce'l face atît de simpatic pe d. Coșbuc în intimitatea prietenilor și admiratorilor săi. Poesia d-șoarei Maria Cuntan, închinată volumului «Fire de tort», încheie omagiul ce se aduce poetului din capitala unei culturi streine de a noastră, unde totuși răsare o revistă așa de romînească. — Mai amintesc o poezie foarte frumoasă a d-lui Oct. Goga, «Așteptare», inspirată, ca atîtea altele de dînsul, din sfînta viață patriarhală a Ardealului, precum și o schiță bine scrisă, tot populară (*Impăcarea*), a d-lui I. Agîrbiceanu.

*

Noua revistă universitară, nr. 2, de la 15 Aprilie, organul stăruitoare «Uniunii a studenților români din București», publică un articol plin de lumină și de îndemnuri bune al d-lui S. Mehedinți, pe sama studențimei universitare. D-sa deplînge imobilitatea tinerimei noastre în timpul liber și arată cit de înțelept știu întrebuița vremea aceasta tinerii altor neamuri: Germanii, Englezii, Francezii etc., cari cutreeră în vacanță împrejurimile orașelor universitare și uneori chiar țara de-alungul, ajungînd să cunoască natura în toate minunatele ei taine. Ca geograf de seamă, înzestrat și cu fericita privire poetică a bogățiilor firei, d-sa desvăluie, în câteva tablouri senine, unele din mărețiile vrednice de văzut ale naturii românești și dovedește cit de nedreaptă e credința că orașe ca București ar fi lipsite de ispite pentru excursii, pe cînd aii în realitate destule. În cuvinte hotărîte, d. Mehedinți scutuse pe tinerii Universităților noastre a trece de la carte, de la *hîrtie*, la viață, la natură, spre a-și cîștiga în acest chip, unicul cu puțință, acea armonie a sufletului către care ne îndreaptă marii artiști și cugetători ai popoarelor ca spre idealul individualității omenești. — Se reproduc apoi, din *Sămănătorul*, articolul d-lui N. Iorga «*O criză în viața universitară: studenți vechi și noui*», și cuvintele de înaltă înțelepciune rostite de M. S. Regele, la Academie, asupra cultului limbei românești. D. P. Cerna, colaboratorul nostru, publică un sonet de-o adîncă și poetică melancolie; d. I. Boteni resumă conferința despre «*Școlastica modernă*» a d-lui N. Iorga, rostită la «Cercul profesorilor secundari» și vorbește în legătură despre învățătura limbilor moderne. Mai sînt de amintit o serie de informații prețioase asupra *studentului japonez*, cugetării din Carlyle și Leopardi, articole din pene studențești despre teoria emoției după James și Lange, despre filosofia lui Herbert, despre comedia «*O noapte furtunoasă*», a lui Caragiale, apoi o cronică amănunțită asupra expoziției tinerimei artistice, alta despre un concert al «*Uniunii*» la Ateneu, în folosul țăranilor lipsiți de hrană, dări de samă despre diferite cărți românești și informații asupra vieții universitare. Între acestea din urmă citim și programul unei excursiuni studențești în Gorj, care se va face în zilele de 14 pînă la 20 Mai, plan de toată lauda, mai ales dac'ar lipsi «*primiriile oficiale*», «*recepțiile la primărie*», «*balurile*» și «*banchetele*» (ce s'ar putea înlocui prin modeste mese studențești, ieftene și nepretențioase)—tot atîtea lucruri de prisos unor excursii de studiu. I. SCURTU.

În timpul vacanței, un articol apărut cu inițialele T. O. într'un ziar cotidian pomeneste din nou de «*Primăvara literară*», publicată în *Sămănătorul*. Fîndcă se face în acel articol oare-care apropiere cu un entrefilet din gazeta «*Viața Nouă*», cred necesară o lămurire:

Cel ce a scris în «*Primăvara literară*»: *artistul e liber să îmbrățișeze universul...* prin această afirmare înlătura de la început orice discuție. Repetînd un adevăr admis de toți, se arată că este imaginară originalitatea celor ce socot că apără orașul în contra «*satului*» în materie de inspirație literară. Decî cine intră în arenă cu acest steag, acela se mistifică pe sine și mistifică și publicul asupra unor lucruri de mult înțelese în critica noastră românească.

«*Primăvara literară*» constatînd libertatea artistului punea în evidență direcția sănătoasă a literaturii noastre și indiferența ei față de tersitismul decadenților. Singura discuție posibilă era deci aceasta: dac' scriînd despre *sat* ori despre *oraș* ne e permis nouă, popor tînăr, să ne perdem vremea cu abateri de la bunul nostru simț literar, dac' e bine să avem bunăoară cursuri de literatura decadentă etc.

Asupra acestei teme se putea discuta, dar și atunci nu cu însăși victimele acestui mic curent literar de import. Aceste victime precum și opiniunile lor pot fi relevante numai ca niște curiozități efemere ale timpului. Dacă soarta nu va fi prea vitregă, infirmitățile acestea sufletesti vor trece fără urmări serioase pentru poporul nostru și vor fi definitiv uitate. Căci încă odată: «*dreptul de suveranitate asupra sufletului unui popor îl au numai artiștii și marii cugetători. L'au avut la Grecii Omer... iar Alecsandrinii și toți urmașii lui Tersit au pus puncte și virgule... Atît*». — S. M.